

III. Strokovno/znanstvena mednarodna konferenca Šola in muzeji

15. – 16. 3. 2019, PTUJ

Tematski sklop: medpredmetno povezovanje v šolah in muzejih

Darja Štirn, Zavod PETIDA darja.stirn@guest.arnes.si

Mateja Ribarič, Slovenski šolski muzej, Ljubljana mateja.ribaric@guest.arnes.si

strokovni prispevek

»Naš vrt«

Povzetek

Razstava »Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri« je bila izhodišče za razvijanje vsebine in aktivnosti v dveh projektih kulturno-umetnostne vzgoje. V obeh projektih smo sledili načelom ekopedagogike in ekopismenosti (R. Kahn), ki prizadevanje za trajnostni razvoj povezuje z nujnimi spremembami medosebnih odnosov, družbenih odnosov in odnosa do naravnega okolja (spoštljivost, soodvisnost, samooskrbnost). Razvoj občutljivosti za potrebne spremembe smo razvijali z rabo različnih kulturno-umetniških praks.

1. Projekt »Naš vrt« z Vrtcem Vodmat Ljubljana (2015–2018)
2. Projekt SKUM – Razvoj sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (2018–2022); sodelovanje z OŠ Stročja vas v okviru vsebine »Naš vrt« – iskanje in ustvarjanje prostora v naravi kot učilnice v naravi v povezavi z vzgojo in učenjem preko umetniške izkušnje.

Summary

The exhibition »Nature's Classroom – The School Garden Yesterday, Today and Tomorrow« was the basis for the development of two projects on arts and cultural education. In both projects, we followed the principles of ecopedagogy and ecoliteracy (R. Kahn), which combines the effort for sustainable development with the necessary changes in interpersonal relations, social relations and attitudes towards the natural environment (respectfulness, co-dependence, self-sufficiency). By using different cultural and artistic practices, we stimulated the developed of sensitivity to the necessary changes.

1. "Our Garden" – a project in cooperation with the kindergarten Vodmat from Ljubljana (2015–2018);
2. SKUM – a project for the development of communication skills with arts and cultural education (2018–2022); cooperation with the Elementary school Stročja vas in the context of "Our garden" project – search and creation of a space in nature as a classroom in connection with education and learning through artistic experience.

»Naš vrt«

A – Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri v Slovenskem šolskem muzeju (2014–2015)

Z razstavo smo želeli spojiti tradicijo s sedanjostjo in opozoriti na prednost šolskega vrta kot pomembnega sodobnega učno-vzgojnega pripomočka, ki učencem v dobi virtualnega sveta omogoča neposreden stik z naravo. Slovenske šole imajo bogato tradicijo šolskih vrtov, od 2. polovice 19. stoletja je skoraj vsaka šola imela svoj šolski vrt, svojo učilnico v naravi. Osnove so bile postavljene leta 1869 z uvedbo obvezne osnovne šole na Slovenskem, ko je bilo v tretjem osnovnošolskem zakonu šolam, predvsem podeželskim, priporočeno, da organizirajo šolski vrt, ki jim bo služil kot učilnica v naravi pri novem učnem predmetu prirodopisu. Učitelji so učence poučevali o posameznih rastlinah, drevesih in živalih na vrtu, jih učili, kako obdelovati zelenjavni, cvetlični in zeliščni vrt, kako skrbeti za sadno drevje. Kar so pridelali, so uporabili v šolski kuhinji. Zavedali so se učno-vzgojnega pomena šolskega vrta za učence ter napisali kar nekaj knjig in člankov o šolskih vrtovih. Šolski vrt je bil sestavni del učnega načrta za osnovne šole vse do leta 1941. Število šolskih vrtov se je po letu 1945 postopoma zmanjševalo. Po letu 1953 so se razvijali v sklopu šolskih interesnih dejavnosti v obliki krožkov (vrtnarski, hortikulturni, šolski vrt), na nekaterih šolah pa je šolski vrt deloval v sklopu pionirske šolske zadruge. V obdobju po letu 2000 se v slovenskih vrtcih in šolah ponovno pojavlja zanimanje za šolske vrtove, ekologijo, ekopedagogiko, zdravo hrano in samooskrbo nasploh. Pojavili so se številni primeri dobre prakse. Njihova prednost med drugim je strokovnost, podprta z didaktičnimi načeli, pomanjkljivost pa, da šolski vrtovi niso vključeni v učne načrte in tega zelo pomembnega znanja niso deležni vsi učenci.

Šolski vrt predstavlja enega od osnovnih in nepogrešljivih učil na vseh osnovnih šolah, v vrtcih in srednjih šolah. Z njim je bil v preteklosti povezan predvsem pouk biologije ter drugih naravoslovnih predmetov in pouk kmetijstva. Šolski vrt kot učilnica v naravi v novejšem času predstavlja povezovalni element pri poučevanju različnih učnih predmetov. Z njim lahko obogatimo učenje prav pri vsakem predmetu; tudi pouk tujega jezika, matematike, fizike ali drugih predmetov bo ob uporabi vrta bolj nazoren in zanimiv. Učenci na vrtu ugotavljajo zvezo med vzrokom in posledico in spoznavajo osnovne zakonitosti v naravi. Spremljajo rast in razvoj rastlin po določenih fazah, razvijajo sposobnost opazovanja v naravi. Skrb zanje postane za otroke vsakdanja dragocena učna izkušnja. Učenci spremljajo potek in rezultate svojega praktičnega dela. Delo na šolskem vrtu pomeni tudi kakovostno preživljanje prostega časa. Delo v skupinah razvija medsebojno pomoč in sodelovanje. Lahko pomeni tudi pridobivanje samozavesti po dobro opravljenem delu. Učenje na vrtu lahko pomeni prijetno spremembo v ustaljenem pouku. Vrt otroke razvija na emocionalni (ljubezen do narave), estetski (urejanje vrta), socialni (delo v skupinah, medsebojna pomoč in sodelovanje) in zdravstveni (delo na prostem v naravi, telesna aktivnost, ekološko pridelana hrana) ravni (Ribarič, 2014).

Razstava »Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri« je postala izhodišče za razvijanje vsebine in aktivnosti v dveh projektih kulturno-umetnostne vzgoje. V obeh projektih smo uporabili spodaj naštet in na kratko opisane ideje in metode.

B – Osnovne ideje, ki smo jim sledili pri izvedbi projektov

- ***Vzgoja preko umetniške izkušnje***

Preko umetniških praks posameznik lahko raziskuje svoje ideje, spoznava sebe in drugega. Umetnino lahko vidimo kot spodbudo, da otroci preverjajo svoja stališča, poglede, hkrati pa se lahko vživijo v situacije in zgodbe drugih. Umetniška izkušnja posameznika pripelje do tega, da se sploh loti ozavestiti spoznanje, ki je očitno že v njem skrito. Vzgojitelj mora biti občutljiv, da zna preko umetnosti otroka postaviti v nek dogodek, ki ga prevzame, ki ga emocionalno zasede in preko katerega lahko vstopa v izkušnje, ki jih verjetno sam ne bo nikoli doživel (več glej Kroflič, 2010).

- ***Eko pedagogika in eko pismenost***

V ospredje postavljamo etični in spoštljivi um, ki naj bi otroke preko primerov stvaritev narave, svojih izkušenj in stika z naravo navdušil in naredil občutljivejšega za svet, ki nas obdaja. Otroci naj bi spoznali in se zavedali, da

je okolje prostor srečevanja ljudi, predmetov, rastlin in živali, ob čemer vzpostavljajo odnos s samim sabo in z drugimi in na ta način gradijo svojo identiteto in širijo svoj socialni prostor. Idejo razvoja okoljske identitete se lahko povezuje z urejanjem vrta, kjer je otrok/učenec ključni sooblikovalec okolja, ki tudi skrbi za prostor in od njega dobiva (pridelki na vrtu, drevesih, igra na trati ...) in se te soodvisnosti posledično zaveda. (Štirn, 2015)

- **Celovit induktivni vzgojni pristop**

Gre za model spodbujanja prosocialnega in moralnega razvoja z uporabo vzgoje s pomočjo umetnosti. Indukcija se je razvila kot model, s katerim razvijamo občutljivost posameznika do drugega s tem, da spodbuja razvoj empatičnih zmožnosti, vznik osebnostnih dimenzij sočutja, skrbi in empatične krivde. Uresničuje se skozi drugačen pogled na pojmovanje moralnosti, ki ga je v obdobju postmoderne vzpostavil Levinas, ki je trdil, »da moralno izvirno ne pomeni odnos subjekta do ravnanja v skladu z družbenimi pravili in etičnimi načeli, ampak spoštljiv odnos do obličja sočloveka, do okolja in do graditve smiselnega bivanja« (usmerjanje glede na posledice ne glede na skladnost dejanja z normo!). Pomembno je zavedanje etičnih načel in humanističnih zahtev, ki zadevajo človekove pravice in ekološke vrednote ter učenje, kako jih uporabiti kot osnovo demokratičnega dogovarjanja in reševanja medosebnih konfliktov (Več glej Kroflič, 2010, Štirn Janota, 2015).

C - Uporabljene metode v projektih

- **Načela sinhronizacijske didaktike**, kjer vzgojitelj ali učitelj najprej ponotranji vsebine in vrednote, za katere si bo prizadeval pri otrocih ali učencih (Štirn Janota, Štirn Koren, 2012, str. 24).
- **Metoda petstopenjskega načrtovanja**, ki predstavlja modificirano obliko izkustvenega učenja, kjer se vsaka tema začne z aktivnostmi, katerih cilj je odpiranje posameznikove občutljivosti za določeno temo in spodbujanje osebnega doživetja/vživetja, zato da se vzpostavi **občutljivost** za določene vsebine, vključno z občutkom, ki je odprt do vsakega individualnega posameznika v medsebojnemu svetu razlik (Več glej Štirn Koren, 2010, str. 17 in Štirn Janota, Štirn Koren, Markota, 2014, str. 259)

D – »Naš vrt« – projekt Vrtca Vodmat Ljubljana (2015–2018)

Vrtec Vodmat v izvedbeni kurikulum že več let uvaja različne umetniške prakse in k izvedbi vabi različne umetnike in kulturne institucije ter tako otrokom omogoča, da preko različnih jezikov in medijev umetnosti vstopajo v odnose s svetom, vsebinami in sporočajo o doživetem, videnem, na novo konstruiranem.

Projekt »Naš vrt« je vodila Darja Štirn (pedagoginja in vodja umetniških projektov v Vrtcu Vodmat in sodelavka Zavoda PETIDA). Zunanji sodelavci v projektu so bili: Slovenski šolski muzej (Mateja Ribarič, kustosinja in avtorica razstave), dr. Tomaž Simetinger (etnolog in antropolog), Simona Čudovan (umetnica – slikarka), Špela Frlic (umetnica – pripovedovalka), Ira Zorko (arhitekt in permakulturnik), Andreja Gabrovec (permakulturnica) in Rajko Bošnjak (učitelj in mentor šolskega vrta na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije v Ljubljani). Sodelujoči na ravni vrta v projektu so bili oddelki druge starostne stopnje obeh enot in njihove vzgojiteljice ter pomočnice vzgojiteljic. Projekt je trajal tri šolska leta, sledil je cikličnosti in praznikom v naravi s poudarkom na etnobotaniki in etnofloristiki. Prvo šolsko leto je trajal od oktobra 2015 do konca septembra 2016, drugo od oktobra 2016 do junija 2017, tretje pa jeseni leta 2018.

Cilji projekta so bili: razvijanje spoštljivega odnosa do okolja, zavedanje sprememb v naravi, preko umetnosti izraziti doživljanje posameznega prostora in ohranjanje zelenega v mestu.

Različne dejavnosti so potekale v muzeju, vrtcu in v naravi. Preko njih smo uresničevali zastavljene cilje.

Vzgojiteljice vrta so si pod vodstvom avtorice razstave ogledale razstavo Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri v Slovenskem šolskem muzeju in prisluhnile predavanju Rajka Bošnjaka o njegovih izkušnjah pri delu z dijaki na šolskem vrtu. Temo, ki jim jo je predstavil Slovenski šolski muzej preko razstave, so v vrtcu nadgradile z vsebinami v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki. Vsebinsko smo se v prvem letu osredotočili na etnobotaniko in ljudska praznovanja skozi praznično leto, povezana z vrtom, vrtnarjenjem in rastlinami. Preko

več predavanj na to temo, ki jih je za vzgojiteljice pripravil etnolog in antropolog, so dobile širši vpogled v samo vsebino, ki so jo nato implementirale v vsebine v vseh oddelkih. Tudi otroci so obiskali Slovenski šolski muzej, si ogledali razstavo in sodelovali v delavnicah, pripravljenih zanje (Zeliščni spomin). V vrtcu pa so jih ob različnih priložnostih in praznikih obiskali umetniki.

Vzporedno je potekalo delo v vrtcu, kateremu je vedno sledila sprotna refleksija, evalvacija in načrtovanje na aktivnih strokovnih delavcev. Ta proces je potekal stalno, ves čas projekta.

Delo in izvedbo v vrtcu smo razdelili na dva dela, spomladansko-poletnega in jesensko-zimskega. V spomladanskem času smo z delom na igrišču začeli v smislu cikličnosti urejanja dela na vrtu oz. igrišču. Namen je bil, da otroci pridobijo občutek, da je igrišče njihovo in morajo v tem kontekstu za njegov lep videz in za rast rastlin tudi skrbeti. Na ta način v njih razvijamo tudi spoštljiv odnos do okolja ter zavedanja sprememb v naravi. Vrt so poskušali urejati po principih permakulture, za katere sta jih navdušila zunanja sodelavca s tega področja. Otroci so najprej sanjarili, kaj si na svojem igrišču želijo. Pripravili so vizualne načrte, ki so jih predstavili na prvi pomladni dan, razstavo pa poimenovali »Vrtna sanjarjenja«. Otroci so nato pripravljali še podrobnejše načrte za ureditev gred in določili, kdo bo skrbel za vsako od njih. Od doma so prinašali semena in jih posadili v lončke. Zalivali so jih, da so vzkalila, in sadike presadili na vrtičke. Uredili so zelenjavni, zeliščni in sadni vrt, posadili rože, obrezali drevesa in uredili prostor druženja. Dela na vrtu so se nadaljevala v jesenski čas, ko so pobrali pridelke in iz njih pripravili pojedino. Zaščitili so drevesa pred zimo, pograbili listje in ga shranili v kompostnik.

V povezavi s ciljem so v praznovanje na vrtu vnesli določena obredja – praznovanja posameznih dni, ki pomagajo naravi k počitku ali prebujanju (po prazničnem letu Slovencev). Tako so otroci na primer obeležili Barbarino, ko so iz igrišča prenesli v igralnico češnjevo vejo in jo opazovali, kako se je do božiča razcvetela. Na Lucijino so se z lučkami podali v procesiji po igrišču in ga razsvetlili. Obogatitev jesensko-zimskega sklopa dejavnosti je bilo predpraznično druženje na vrtu, na katerem je pripovedovalka otrokom pripovedovala pripovedke, povezane s prihajajočimi prazniki. Otroci pa so nato okrasili drevesa za praznični čas. Že pred pomladjo so s pustnimi maskami in glasnim ropotom po igrišču in okolici vrtca odganjali zimo. Spomladi so nadaljevali z Jurijevim, ko preko različnih iger otroci pokličejo pomlad in narava ozeleni.

Zaključek 1. dela projekta in hkrati zaključek razstave v SŠM je bila predstavitev projekta Naš vrt in obred zahvale v SŠM konec septembra 2016.

V drugem šolskem letu je bil fokus na etnofloristiki. S pomočjo predavanj etnologa so vzgojiteljice raziskovale svet rož in zelišč v povezavi z etnološkim izročilom, zdravilnimi učinki in njihovo estetiko. Umetnica, akademska slikarka pa je izvedla delavnico z naslovom Govorica rastlin. Na podlagi teh znanj in izkušenj so vzgojiteljice razvijale načrte za delo z otroki. Kot prejšnje leto je bila izvedba razdeljena na jesensko-zimski in spomladansko-poletni del in v povezavi z naravnim ciklom del na vrtu, nadaljevala so se tudi praznovanja že utečenih obredij (Barbarino, Lucijino, pust, Gregorjevo, Jurijevo, Vidovo ...). V tem letu smo veliko časa posvetili čudenju in raziskovanju rastlin, ki s svojimi barvami, strukturo, obliko, načinom sobivanja spodbujajo teme pri vseh področjih kurikula. Tako so otroci rastline poustvarjali v likovnem jeziku, pri matematiki raziskovali njihovo teksturo, jih upodabljali v kiparskih tehnikah, zanje iskali glasbo in gib, s katerima so jih predstavljali, jih dramtizirali in o njih pripovedovali. Sočasno smo se ukvarjali z raziskovanjem poletnega obredja in zaključek tega je v vrtcu pomenilo praznovanje poletja, kjer so otroci vsem sodelujočim preko umetniških jezikov predstavili vsa svoja raziskovanja vsebine, si spletli cvetlične venčke in zaplesali prihajajočemu poletju v čast.

V zadnjem letu je bila vsebina prednostno namenjena iskanju in raziskovanju jesenskega obredja. Z umetnico, likovnico, so strokovne delavke najprej vsebino spoznavale na delavnici, kasneje pa preko predavanja etnologa pridobile še informacije in znanja s tega področja. Vsebinsko so nato načrtovali in izvedle z otroki in njen zaključek je bil praznovanje jeseni, ko so otroci v zahvalo za lepo leto in vse pridelke, s katerimi jih je obogatila narava, zanjo ustvarili land art stvaritve na svojem igrišču.

Izjave otrok ob ustvarjanju v projektu Naš vrt

- Pomladne želje za naše igrišče: »Ali bi lahko imeli vrtljiv tobogan in še več gugalnic? Kje je zemljica za naša semena, prinesli smo veliko vrečk (od doma), kam jih bomo natrosili? Ali bomo lahko potem vse korenje in krompir pojedli, ko bo zraslo?«

- Otroci rišejo načrte za igrišče ter razmišljajo, komentirajo: »V sladoledni hišici bi lizali sladoled, imeli bi hrib za smučanje, smerokaz, da bi vedeli, da smo na pravi poti. Na igrišču bi bili roži požiralki. Ringlšpil – tako kot v luna parku in kača v terariju. Imeli bi brezo, da bi se skrili pod njo, in hrast kodrogrivec (iz Zupančičeve pesmi), bi stal na igrišču, tobogan in gugalnico za več otrok hkrati, zaviti tobogan in hišico na drevesu. Na igrišču si želim imeti rožice, hišico za igro in potko, klopico. Zastavo si želim imeti, mucka v hišici, da ne bi kakal na naš vrt in v peskovnik. Metuljčki bi letali in ptice.«
- Ob opazovanju semen pod lupo deklica ugotovi: »Tako majceno seme, pa zraste potem velika buča.«
- Ob risanju načrta vrta: »Narisal bom strašilo za ptice, da ne pojejo semen. Če pa ptice semenčka pojejo, v njihovih ustih bo zrasla zelenjava.«
- Vsakodnevno komentiranje ob opaženih spremembah rasti: »Joj, moj fižolček je že v n pogledal. Zakaj je pa zemlja v n padla, joj? Saj veš, da je semenček od fižola tudi največji, zato je pa tako močno poskočil iz zemlje, saj sem ga zato tudi dobro, veliko zalila.«
- Ko smo presadili sadike na skupni vrt ... si deklica izmišlja: »Brž v zemljico, ljubi korenčki, pa da hitro zrastete, vam bom vsak dan pesmico zapela. Tole bučko bom pa jaz v zemljo zaril in upam, da bo taka debela prišla ven, jo bomo za strahca izrezali ...«
- Negovanje rastlin na vrtu: »O, kako je že krompirček zrasel. Kje pa je fižol, moja mami je rekla, da zelo hitro raste, ker je to stročji fižol.«
- Ko se odpravljamo na kosilo iz igrišča, ugotovimo, da ima deček B v žepu deževnika ... »Ga bom nesel domov mami pokazat in da bo pri meni zemljo rahljaj.«

Žogice, starost 4–6 let, pomlad, 2016, vzgojiteljica Ivica Žlogar

E – Projekt SKUM – Razvoj sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (2018–2022); sodelovanje SŠM z OŠ Stročja vas v okviru vsebine »Naš vrt«

Ideja projekta Razvoj sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (kratica SKUM) je, da ima umetniška izkušnja velik pedagoški potencial. Namen razvojnega projekta je razvijati in okrepiti povezave med vzgojno-izobraževalnimi zavodi, umetniki in kulturnimi ustanovami v smeri širitve inovativnih in odprtih učnih okolij, ki spodbudno vplivajo na dvig sporazumevalnih zmožnosti otrok in mladostnikov. Osrednji vsebinski cilji projekta so usmerjeni na otroke, učence in dijake. V šolskih in za umetnost avtentičnih okoljih so spodbujeni k doživljanju in spoznavanju raznovrstnih umetniških praks ter izražanju v umetniških jezikih in preko njih. Vpeljani so v aktivne oblike umetniškega snovanja in v kulturno-umetniško dogajanje v ožjem okolju. Otroci/učenci, vzgojitelji/učitelji in umetniki so partnerji. Posledično se razvijajo različne spretnosti otrok in mladostnikov, ki omogočajo boljše razumevanje in osmišljanje znanja, boljše sporazumevanje med vrstniki in odraslimi in rabo različnih umetniških jezikov, ki nam olajšajo razumevanje sebe in bližnjih ter narave in kulturne dediščine. Projekt SKUM sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Evropski socialni skladi. Projekt izvaja konzorcij fakultet, kulturno-umetnostnih institucij, vrtcev in šol pod vodstvom Pedagoške fakultete, Univerze na Primorskem.

Slovenski šolski muzej je ena od izbranih kulturnih institucij, ki sodelujejo v vseslovenskem razvojnem projektu SKUM in v letu 2019 sodeluje z OŠ Stročja vas. Izhodišče za razvijanje vsebine skupaj z muzejem je razstava Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri avtorice Mateje Ribarič. Razstava v obiskovalcih povečuje zavedanje o neskončni možnosti rabe rastlin – tudi na področjih, kot je ustvarjanje. Šolski vrt omogoča vsem učencem neposreden stik z naravo, spremljanje rasti in razvoja bitij ter skrb zanje. Za razumevanje narave in procesov pridelovanja hrane je pomembno, da lahko dogajanje spremljajo nepretrgano, skozi vse letne čase in razvojne faze bitij in ekosistemov.

Sodelujoči v projektu so: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani in Zavod PETIDA (Darja Štirn in dr. Petra Štirn Janota, ki kot znanstveni sodelavki koordinirata projekt v tej regiji), Slovenski šolski muzej (Mateja Ribarič, kustosinja in avtorica razstave), Splošna knjižnica Ljutomer, dr. Tomaž Simetinger (etnolog in antropolog),

Simona Čudovan (umetnica – slikarka), Špela Frlic (umetnica – pripovedovalka), Ira Zorko (arhitekt in permakulturnik), Rajko Bošnjak (učitelj in mentor šolskega vrta na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije v Ljubljani), Jure Markota (umetnik – kipar), ravnateljica Mateja Polanič Leskovar in Petra Šijanec Koren (koordinatorki projekta na šoli) ter vsi učitelji OŠ Stročja vas. Projekt se je začel v novembru 2018 in bo trajal do septembra 2020.

Učenci so že v juniju 2018 obiskali Slovenski šolski muzej, kjer se je začelo sodelovanje (ogledali so si stalno razstavo o zgodovini šolstva in bili na učni uri o lepopisu iz leta 1930).

Šola stoji v čudovitem okolju z velikim travnatim igriščem in potencialom za razvoj šolskega vrta. Obisk muzeja, katerega občasna razstava je govorila o šolskem vrtu, in lokacija šole sta botrovala temu, da se je šola odločila sodelovati v projektu SKUM s temo Naš vrt z naslednjimi cilji: dvig sporazumevalnih zmožnosti in sodelovanje otrok pri oblikovanju prostora šole.

Projekt se je začel s senzibiliziranjem učiteljev, ki so imeli več predavanj iz etnobotanike in etnofloristike. Učitelji so se za temo ogreli preko primera dobre prakse, ki se je dogajala na Srednji šoli za pošto, ekonomijo in telekomunikacije v Ljubljani. Sledila je delavnica Stvarjenje vrta, ki jo je pripravila akademska slikarka.

Razstava o šolskem vrtu je gostovala od februarja do marca 2019 v Galeriji Ljutomer. Ogledali so si jo vsi razredi OŠ Stročja vas, prav tako pa so vsi razredi ustvarjali na delavnici Mandala – zahvala zemlji. Cilji delavnice so bili: skupinsko delo, seznanitev z izrazom mandala, poznavanje naravnih materialov, hvaležnost naravi.

Po izdelavi načrtov učiteljev se delo prenese na izvedbeno raven dela z učenci. S pomočjo sanjanja (ena od etap zmajevega sanjanja) bodo učenci delali načrte, kakšen naj bi izgledal njihov vrt, ter iskali različne prostore. Pri tem jim bodo pomagali umetniki (slikarka, kipar). Istočasno bodo iskali obredja v povezavi z naravo in ljudskimi prazniki, ki so znana v njihovem okolju. Izvedba se bo dogajala v okviru kulturnih dni, projektnih dni, športnih dni, na razrednih urah, pri pouku naravoslovja, biologije, kemije, slovenščine, glasbe, matematike in pri likovnem pouku ...

Zaključek

Pri obeh izvedbah se je pokazalo, da otroci radi sodelujejo v dejavnostih in izkazujejo zelo veliko zanimanje za vsebine. V šoli se je tudi pokazalo, da se je na tak način povečalo zanimanje za učno snov s področja naravoslovja in kulturne dediščine. Vsebinsko se da povezati in izvajati v času izvedbenega kurikula, ko govorimo o vrtčevskem prostoru, in pri pouku, vključujoč učne cilje posameznih predmetov in vzgojne cilje na ravni oddelka ali posameznih otrok, če govorimo o šolskem okolju. Prav tako vsebine in opisan način dela omogočajo medpredmetno povezovanje, izvedba pa otrokom omogoča sodelovanje v smislu predlogov, dajanja idej, upoštevanja, evalvacije. Otroci tako tudi sprejmejo prostor vrta ali šole kot svoj prostor, za katerega so odgovorni in prav tako soodgovorni za odnose, ki jih tudi sami ustvarjajo. Tako se uresničijo cilji na ravni medsebojnega sodelovanja, povezanosti, poslušanja in spoštovanja. Hkrati pa otroci in učenci o svojem vrtu razmišljajo širše, kot o prostoru druženja, ki ga skupaj z umetniki ustvarjajo po njihovi meri, vključujoč različne umetniške prakse.

Literatura

1. Kroflič, R. idr. (2010). Umetnost kot induktivna vzgojna praksa. Vzgoja preko umetnosti v vrtcu Vodmat. V: R. Kroflič, D. Štirn Koren, P. Štirn Janota in A. Jug (ur.). Kulturno žlahtenje najmlajših. Ljubljana: Vrtec Vodmat, str. 24–40.
2. Kroflič, R. (2014). Vzgoja preko umetniške izkušnje. Predavanje za udeležence delovne skupine AKTIV I. Ljutomer. 14. 4. 2014.
3. Ribarič, M. (2014). Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri: Slovenski šolski muzej.

4. Štirn, D. (2015). Vrtčevski vrt/igrišče – prostor srečevanja in sodelovanja. Šolska kronika 24/2015, št. 3, str. 535–546.
5. Štirn Koren, D. (2010). Uvajanje umetniških praks v predšolsko vzgojo ali kako smo se (o)žlahtili. V Kulturno žlahtenje najmlajših – Razvoj identitete otrok v prostoru in času preko raznovrstnih umetniških dejavnosti, ur. Kroflič, R., Štirn Koren, D., Štirn Janota, P., Jug, A., str. 14–23. Ljubljana: Vrtec Vodmat.
6. Štirn Janota, P., Štirn Koren, D. (2012). Ali lahko v šoli tudi drugače – Reševanje konfliktov in oblikovanje vzgojnih projektov. Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje. Dostopno na: <http://www.cpi.si/razvojno-in-raziskovalno-delo/evalvacije-in-spremljanje/resevanje-vzgojnih-vprasanj-in-krsitev-solskega-reda/prirocnik-lahko-v-soli-tudi-drugace.aspx>, str. 24–25.
7. Štirn Janota, P. (2015). Induktivni pristop na poti od prosocialnega k etičnemu ravnanju: študija primera. V: Sodobna pedagogika, let. 66, št. 1, str. 64–86.
8. Štirn Koren, D., Štirn Janota P., Markota J. (2014). Vzgoja preko umetniške izkušnje – kreativnica. V: Zbornik za spodbujanje demokratičnega emancipiranega dialoga med ponudniki kulturnih dobrin ter obiskovalci, ur. Majerhold, K., Sudec, K., str. 256–271. Ljubljana: Društvo ŠKUC, Galerija Škuc.